

V Міжнародної науково-методичної конференції
«Освітні вимірювання-2015.
Реформування зовнішнього незалежного оцінювання: методологія, модель, основні складові»
30 вересня - 2 Жовтня 2015, Одеса

Тези учасників конференції

Це видання стало можливим завдяки підтримці американського народу відповідно до Договору про співпрацю #121-A-13-00001 з Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору USAID чи Уряду США.

Зміст

ПРОБЛЕМА «ТРЕТЬОГО СЕРТИФІКАТУ», Авраменко О. В., Лупан І. В., Шевченко Н. Г.	7
ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ, Андруховський А.Б.	9
РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ РОБОТИ РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ГАЛУЗІ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ, Анісімов А. Ю, Ремез Н. Д.	11
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДМІНІСТРУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ, Анісімов А. Ю., Ремез Н. Д.	22
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ” ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МАТЕМАТИКІВ, Ачкан В.В.	24
ПОЄДНАННЯ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ ТА НАВЧАННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗНО, Бархаєв Ю. П.	25
ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗНО, Бахрушин В.Є.	27
ПРОБЛЕМИ СКЛАДНОСТІ ТЕСТІВ ЗНО З МАТЕМАТИКИ ТА ФІЗИКИ, Бахрушин В.Є.	28
МІЖНАРОДНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, Беззубова О. О.	30
ВСТАНОВЛЕННЯ КРИТЕРІАЛЬНОГО ПОРОГУ СКЛАВ/НЕ СКЛАВ НА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАННЯХ, Вакуленко Т. С.	32
ВИМІРИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ: ГАРАНТІЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЧИ ПЕРЕШКОДА УСПІХУ, Ващук О. П.	33
ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН, Войтович О.П., Сергієнко В.П.	38
УДОСКОНАЛЕННЯ МОНІТОРИНГУ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ, Войтович І.С.	40
НИЗЬКА КВАЛІФІКАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ У ГАЛУЗІ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ: ЦІНА ПОМИЛКИ, Врублевська О.В.	42
ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ У ФОРМАТІ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯК ПІДСУМОК ЗАВЕРШЕННЯ КОЖНОГО З ЕТАПІВ НАВЧАННЯ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ, Горбенко-Хвастунова М. М., Останкіна О. В.	44
НОВІ ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ І ВІДБОРУ ЕКЗАМЕНАТОРІВ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ВІДКРИТОЇ ЧАСТИНИ ТЕСТУ ЗНО (З ДОСВІДУ РОБОТИ ЛЬВІВСЬКОГО	

РЕГІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРУ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ), Даньків Я.Я., Милянник А.І., Юрченко А.А.....	46
ПРОГРАМА СЕМІНАРУ-ТРЕНІНГУ «ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРАВИЛА АДМІНІСТРУВАННЯ МОНИТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ" В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ, Дем'яненко О.О.	48
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ, Джурило А.П.	50
ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ, А.О. Дичко, І.С. Єремєєв	52
ЗОВНІШНЕ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА, Жук Ю.О.....	54
ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗНО, Жумик Л.В.....	55
ПІДГОТОВКА ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ФІЗИКИ: ПОГЛЯД УЧИТЕЛЯ, Засєкіна Т.М.	56
З ДОСВІДУ РОЗРОБКИ ЗАСОБІВ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТРА ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ», Ізбаш С. С., Воронка М. І.....	58
УЧИТЕЛЬ & ТЕСТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСЛІДЖЕННЯ В МАСШТАБІ РЕГІОНУ, Кабан Л. В..	63
ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НВП ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ONLINE РЕЖИМІ, В. О. Киричук	65
АДАПТИВНИЙ МОНИТОРИНГ У ЛОКАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ, Ковальчук Г.О.....	68
НА ШЛЯХУ ДО СТВОРЕННЯ ЦІЛІСНИХ СИСТЕМ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ: СУЧАСНА ПАРАДИГМА ДОКАЗОВО-ОРІЄНТОВАНОГО ОЦІНЮВАННЯ, Ковальчук Ю.О.	71
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ ПОГЛИБЛЕНОГО РІВНЯ НА ЗНО З ЛІТЕРАТУРИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ, Ковбасенко Ю. І.	73
НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ І МОНИТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЯК ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ, Ковтунець В. В.	75
СПЕЦИФІКА КОМП'ЮТИРОВАНИХ АДАПТИВНИХ ТЕСТІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ, Кожевникова А. В.	77
«СТАТИСТИЧНИЙ ЛІКНЕП» ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ: ЩО МОЖЕ ДАТИ ВЧИТЕЛЕВІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ, Козленко О.Г.	79
ДВОРІВНЕВІ ТЕСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВІДБОРУ АБІТУРІЄНТІВ ІЗ ПРОФІЛЬНИМИ ЗНАННЯМИ, Колотій Л.П.	81

МЕНТАЛЬНІ КАРТИ ЯК ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ, Кочерга Є.В.	82
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПОБУДОВИ СИСТЕМИ МОНИТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ, Литвиновський Є.Ю., Михайлов В.М., Талан І.С.	84
ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ: ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ, РОЗВИТОК, Лісова Н. І.	86
МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПЕРЕДЖЕНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАВДАНЬ ТЕСТУ У РІЗНИХ ГРУПАХ, Лісова Т.В.	88
ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО У ЗАРУБІЖЖІ, Локшина О.І.	91
ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ТЕСТІВ ЗНО У ВИМІРЮВАННІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ, Ломакович С. В.	92
ВИМІРЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗНЗ, Лунячек В. Е., Лунячек Н. О.	94
АНАЛІЗ ВПЛИВУ СТРУКТУРИ ТЕСТУ ТА ХАРАКТЕРИСТИК СИСТЕМИ ВИМІРЮВАННЯ ЗНАНЬ НА ЯКІСТЬ ВІДБОРУ АБИТУРІЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТИМИ ЗНО, Любчик Л.М., Грінберг Г.Л.	95
МЕТОДИКА ОБЧИСЛЕННЯ ВАГОВИХ КОЕФІЦІЕНТІВ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМПЛЕКСНОГО ПОКАЗНИКА ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ АБИТУРІЕНТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТИМИ ЗНО, Сокол Є.І., Товажнянський Л.Л., Любчик Л.М.	97
ТЕСТ ЗАГАЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: НОВИЙ ПОГЛЯД НА СТАРУ ПРОБЛЕМУ, Ляшенко О.І.	99
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ, Макаренко О. Л.	101
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАНЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В АГРАРНИХ ВНЗ, Макодзей Л.І.	103
ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ: ВИКЛИКИ ТЕМИ, ОЦІНЮВАННЯ, МЕТОДИКИ, Мамчич І. П. ...	105
МІЖНАРОДНІ ЕКЗАМЕНИ З ОЦІНКИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, Маслово Т. Б.	106
ВИЗНАЧЕННЯ ПОРОГОВОГО БАЛУ ЗНО. ПЛЮСИ І ПРОПОЗИЦІЇ. З ДОСВІДУ РОБОТИ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКСПЕРТНИХ ГРУП, Милянник А.І.	108
ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ЗОВНІШНІЙ ЧИННИК ЯКОСТІ ПРОЦЕДУР ЗНО, Мукомел Н.А.	109

ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК ЗОВНІШНІЙ ЧИННИК ЯКОСТІ ПРОЦЕДУР ЗНО, Мукомел Н.А.....	119
СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ОДЕСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇЇ ІНТЕГРАЦІЯ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ, Трішин Ф.А., Мураховський В.Г.....	120
МІСЦЕ, РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ АНКЕТУВАННЯ У ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, Науменко С. О.....	122
СИНТАКСИЧНІ МОДЕЛІ УМОВ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМАТІ ЗНО, Омельчук С. А.	125
СПОСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ІСПИТУ ЗНО З ФІЗИКИ, Работкіна О. В...	127
МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО, Раков С.А., Гудзинський В.Є., Костарев Д.Б.	128
ВИРІВНЮВАННЯ БАЛІВ ЗНО РІЗНИХ РОКІВ ТА АНАЛІЗ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕРЕРАХУВАННЯ У НОВУ ШКАЛУ ОЦІНЮВАННЯ, Раков С.А., Мазорчук М.С.....	130
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ ПРИ ПЕРЕВІРЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, Рибченко Т.М.....	132
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАГІСТРАТУРИ З ОСВІТНИХ ВИМІРЮВАНЬ, Сергієнко В.П., Кухар Л.О.	134
ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ, ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ, Стрижак О.Є.	138
ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЯКОСТІ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ, Стучинська Н.В.	140
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ТЕСТУ ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, Терещенко В. М.....	142
«ОСВІТОМЕТРІЯ (ОСВІТНІ ВИМІРЮВАННЯ)»: НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА З ПІДГОТОВКИ ЕКСПЕРТІВ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, Тригуб І. І.	144
КОНТЕКСТНЕ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ЗНО, Тригуб І. А.	146
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ, Українська О.О.	147
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ, Цуруль О. А.....	149
ТЕСТУВАННЯ РІЗНИХ СТАВОК: АНАЛІЗ ЗАВДАНЬ ТА ЇХНІХ ХАРАКТЕРИСТИК, Шаламов Р. В., Григорович О. В., Морщавка Ю. О.....	152

ПРО НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ СТВОРЕННЯ ЯКІСНИХ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ У СИСТЕМІ ЇХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ТА НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ, Школьний О. В. 154

ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ТЕСТУВАННЯ У КОНТЕКСТІ МАГІСТЕРСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, Халецька З. П., Яременко Л. І., Яременко Ю. В., Кендюхова А. А. 155

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТІВ ПОГЛИБЛЕНОГО РІВНЯ НА ЗНО З ЛІТЕРАТУРИ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ, Ковбасенко Ю. І.

Український центр оцінювання якості освіти, Київ
kovbasenko@ukr.net

1. На ЗНО-2015 з української мови і літератури вперше використано тести поглибленого рівня (ТПР). Попри фактичне ігнорування цієї новації більшістю українських вишів (нові сертифікати визнали лише КНУ, КПІ й академія СБУ [1]), аж 20 896 абітурієнтів обрали ТПР, що засвідчує їхню актуальність для суспільства, а отже й для системи ЗНО.

2. У тестах поглибленого рівня з літератури вперше запроваджено:

- аналіз/інтерпретацію не фрагментів, а цілісних художніх текстів зі спеціальними фасетами тестових завдань (ТЗ № 59-62). Добір творів для ТПР (на відміну від ТБР) програмою ЗНО не регламентується, тому абітурієнти в принципі не можуть завчити їх заздалегідь, отже згадані ТЗ є не “знаннєвими”, а переважно завданнями вищих когнітивних рівнів;

- завдання на встановлення правильної послідовності (№ 63-66), котрі перевіряють знання хронології та розуміння діахронічних зв'язків між літературними явищами, тобто бачення літератури саме як процесу, що є необхідною умовою якісної літературної (гуманітарної) освіти. ТЗ такого типу вже успішно апробовані на ЗНО з історії і зарубіжної літератури, тож ЗНО-2015 із української літератури підтвердило їхню продуктивність.

3. Виправдало себе і застосування “принципу матрешки”, коли ТПР не замінює, а “надбудовується” над ТБР, інваріантним для всіх учасників ЗНО, котрі можуть відмовитися від результату виконання ТПР, зберігши для вступу до вишу свій результат за ТБР. При цьому підготовка до ТПР підвищує мотивацію школярів до навчання та компетентність абітурієнтів.

4. Перспективними кроками до вдосконалення ТПР є:

- розширення програми ЗНО розділом поглибленого рівня;
- запровадження “відкритих” ТЗ (воно є бажаним також у ТБР);
- активніше використання теоретико-літературних понять (ТЛП), оскільки теорія літератури є ядром літературознавства, і застосування цих понять дозволяє розробляти ТЗ вищих когнітивних рівнів. З огляду на це викликає глибоку стурбованість невмотивована редукція ТЛП у проекті програми ЗНО-2016 [4], звідки: 1) вилучено вимогу, успішно апробовану в 2008-2015 рр.: “Учасник ЗНО повинен визначати дво- і трискладові віршові розміри”; 2) погіршено кореляцію рубрик програми: ТЛП “експресіонізм” залишилося, а саму експресіоністичну новелу Василя Стефаника “Камінний хрест” вилучено і т. д. Такі необґрунтовані зміни програм, котрі ставлять під загрозу якість ЗНО, слід унеможливити;

- координація ЗНО з літератури з контентом інших предметів. Так, на ЗНО-2015 з історії України «40% абітурієнтів не знали, про що йдеться у “Слові о полку Ігоревім”» [3]. Цей твір є також у програмі ЗНО з УЛ, тому якісна підготовка до останнього (насамперед – до виконання ТПР) сприятиме успіху абітурієнтів також на ЗНО з історії та ін. предметів [2];

- урахування результатів ЗНО для реального приведення українського шкільного курикулуму (стандартів, програм, підручників і т. д.) у відповідність до світових стандартів якісної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтерресурс. Режим доступу (IP): <http://osvita.ua/vnz/guide/subjects.html>.
2. Ковбасенко Ю. І. Реалізація семантичного потенціалу художнього тексту як фермент якості ЗНО // НЧ НПУ ім. М. П. Драгоманова: Сер. 5. Пед. науки: реалії та перспективи. – № 43. – К., 2013. – С. 83-89 (IP: http://elibrary.kubg.edu.ua/7256/1/Y_Kovbasenko_EA_21_GI_ZNO.pdf).
3. Лікарчук І. Л. Інтерв'ю газеті “Дзеркало тижня”, 07.07.2015 // IP: <http://dt.ua/columnists/vid-colyadnikiv-ya-y-dosi-ne-mayu-vidboyu-178140.html>.
4. Проекти програм з навчальних предметів для проведення ЗНО-2016 // IP: [old.mon.gov.ua-pr-viddil/1312/1421144886/1425649793/](http://old.mon.gov.ua/pr-viddil/1312/1421144886/1425649793/).